

ТУРА СУЛАЙМОН

СИЗНИ ЭСЛАЙМАН

Тошкент
Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти
1980

БК 84Уз
С 96

Сулаймон Тўра.

Сизни эслайман: Шеърлар. — Т. :Адабиёт ва санъат
нашриёти, 1980. — 72 б.

Шоир Тўра Сулаймоннинг «Сизни эслайман» шеърий
тобига сўнгги йилларда ёзилган она юрт, юртнинг али кеш-
лари, олижаноб инсоний фазилатларини улугловчи янги шеъ-
лар киритилди.

Сулайман Тура. Я вас вспомню... Стихи.

БК 84Уз

С 70403 — 77
М 352 (04) — 80 59—80 4702057020

© Фафур Гулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриё-
ти, 1980 й.

БЎЛМАСА

Сайёралар нотинч, уммонлар нотинч
Магар ер юзида тинчлик бўлмаса.
Наслу насаб нотинч, замонлар нотинч
Магар ер юзида тинчлик бўлмаса.

Не қилсин давраю дилда шодмонлик,
Барча қитъаларда қут, фаровонлик,
Қўшинда собитлик, элда омонлик
Магар ер юзида тинчлик бўлмаса.

Кўнгилга сиққайми қўш сурнай саси?
Таниб-тинчигайми тўплар наъраси?
Хотиржам тургайми тинчлик қалъаси?
Магар ер юзида тинчлик бўлмаса.

Ўз, қишга айланиб қайларнинг ёзи
Қулоққа чалингай йиғи овози.
Не ким ўз умридан бўлмагай рози
Магар ер юзида тинчлик бўлмаса.

Мақсиз само бўлмас тиниқ, беғубор,
Қуналға, маконсиз кезар кабутар.
Барча ерга бирдай баҳор
Магар ер юзида тинчлик бўлмаса.

Магар нотинч бўлса безовта машриқ,
Дўст дўстдан имдодин тутмагай дариф,

Қаер зулмат ичра, қаердир ёруғ
Магар ер юзида тинчлик бўлмаса.

Эллар аро учмай қўяр қушлар ҳам,
Тун-кунни фарқ қилмас боёқишлар ҳам.
Ўзгача тус олар намоёнлар ҳам...
Магар ер юзида тинчлик бўлмаса.

Ёруғ юлдузлар ҳам хира бўлгандай,
Ой тутилиб, юзи қаро бўлгандай.
Юраклар ўртаниб яра бўлгандай,
Магар ер юзида тинчлик бўлмаса.

Элчилар кўнглида фулгула мудом,
Хавфу хатар кезар, қадам-бақадам.
Қай бир бегуноҳнинг кўзларида нам
Магар ер юзида тинчлик бўлмаса.

Файз не қилсин боғу бўстон ичинда,
Тўй ўрнига аза — дoston ичинда.
«Қараб туриш йўқдир!» — фармон ичинда...
Магар ер юзида тинчлик бўлмаса.

***

Сирдарё сийнасига гулдай ярашиб тушган,
Шамс билан, Қамар билан ҳусн талашиб тушган,
Тонглари ёруғликда Зухродан ошиб тушган,
Муборак ошиёнимсан,
Гўзал гулистонимсан.

Ильич башоратидан кўзгудай равшанлигинг,
Дўстлик шарофатидан обод, нурафшонлигинг,
Элу юрт меҳнатидан фаровон гулшанлигинг,
Тўкин дастурхонимсан,
Гўзал гулистонимсан.

Сайр этсам боғларингда кўнгил ўсар тоғчалик,
Дилим равшан тортади сўнмас бир чироқчалик,
Қўшиқ қайнар кўксимда сарчашма, булоқчалик,
Жонимсан, жаҳонимсан,
Гўзал гулистонимсан.

Тунинг билан кунингни фарқи кўзу қош мисол,
Еру самовотингга жонимиз туташ мисол,
Бағрингда барча бирдай — жондош, отадош мисол,
Ушалган армонимсан,
Гўзал гулистонимсан.

БОЛА, БОЛАЖОНИМСАН

Болажон, бағримизнинг бутунлиги сен билан,
Давру давронимизнинг дуркунлиги сен билан,
Коммуна фаслининг ҳам яқинлиги сен билан,
Бола, болажонимсан
Беғубор осмонимсан.

Бу олам сенинг каби беғубор бўлса эди,
Ҳар қилиқ, ҳар дамингдай бетакрор бўлса эди,
Мусаффо, бегардлиги барқарор бўлса эди,
Ёруғ бир жаҳонимсан,
Бола, болажонимсан.

Умримиз боқийлигин изларингда кўраман,
Боғлар безаволлигин юзларингда кўраман,
Юлдузлар сўнмаслигин кўзларингдан кўраман,
Бола болажонимсан,
Тенгги йўқ гулшанимсан.

Сенингсиз кўча-кўй бир хазон бўлган боғ мисол,
Сенингсиз ўтган ҳар он — юракдаги доғ мисол,
Сенингсиз ўсган кўнгил — хазиңасиз тор мисол,
Тугамас дostonимсан,
Бола, болажонимсан.

Истагим: бўйларингга ҳеч кимса зор бўлмасин,
Кўксида армонлари қат-қат — бисёр бўлмасин,
Умидлари — бемаврид узилган тор бўлмасин,

Бола, болажонимсан,
Булбули забонимсан.

Сен каби тиниқ эди оламнинг яралиши,
Орта борди тобора юксалиши, ташвиши.
Энди сенинг қўлингда келажак навозиши,
Қудратли уммонимсан,
Бола, болажонимсан.

Дунё болаларининг бахти бирдай бўлар кун,
Толеинг тоғдай буюк, авжи Сирдай бўлар кун,
Ҳадемай келар умри қутлуғ бир таъбирдай кун,
Соҳиби давронимсан,
Бола, болажонимсан.

М Е Р О С

Азалдан бор нарса мерос деган гап,
Йиғиб, йиғинарлар топганин мақтаб.
Сўнгги кун бисотда борини атаб
Отадан болага қолсин, дедилар,
Отамнинг ўзини қайга қўйдилар?

Қирқ қуббали жугар, зарли ёлпўшлар,
Ёқут, олмос мисол «топилмас» тошлар,
Ичи неларгадир тўла болишлар
Отадан болага қолсин, дедилар,
Отамнинг ўзини қайга қўйдилар?

Кўммада, қўрада неки бор — бари,
Боғу чарбоғлари, лўкчаю нори,
Боболардан қолмиш қўлдаги тори
Отадан болага қолсин, дедилар,
Отамнинг ўзини қайга қўйдилар?

Ақиқ мисол мудом беғубор софлик,
Хешларга садоқат, душманга дафлик,
Гўрўғли султондай бир сўз, бир гаплик
Отадан болага қолсин, дедилар,
Отамнинг ўзини қайга қўйдилар?

Салкам бир таноб ер, қўш тут, қўш хўқиз,
Тилло қашов, олтин тўқмоғу мўғуз,
Симоби пўстин ҳам қирғизи кигиз
Отадан болага қолсин, дедилар,
Отамнинг ўзини қайга қўйдилар?

Емай-ичмадилар эртани ўйлаб,
Улмаи туриб ўлим тўшагин бўйлаб...
Борлиқ топганларин асраб-авайлаб
Отадан болага қолсин, дедилар,
Отамнинг ўзини қайга қўйдилар?

Дунёсиз дунёни бекор, дедилар,
Йўқсиллар ҳар қачон хор-зор, дедилар,
Эндиги бор савдо, бозор, дедилар, —
Отадан болага қолсин, дедилар,
Отамнинг ўзини қайга қўйдилар?

Тугамас хазина, кетмас бир давлат,
Етар-етмас кунда сабру қаноат,
Баланд мартабаю улкан саодат
Отадан болага қолсин, дедилар,
Отамнинг ўзини қайга қўйдилар?

Чўлпон гўзаллиги, тонг тиниқлиги,
Офтоб азаллиги, тоғ буюклиги,
Дониш синиқлиги, қўл югруклиги
Отадан болага қолсин, дедилар,
Отамнинг ўзини қайга қўйдилар?

Ҳали ушалмаган не орзу ўйлар,
Ҳали чалинмаган сеҳрли куйлар,
Ҳазонсиз чаманлар, муаттар бўйлар
Отадан болага қолсин, дедилар,
Отамнинг ўзини қайга қўйдилар?

Нордай бир бардошлик, тоғдай сабот ҳам,
Фаровон фризқу рўз, барқарор бахт ҳам,
Шу боқий умр, шу порлоқ ҳаёт ҳам
Отадан болага қолсин, дедилар,
Отамнинг ўзини қайга қўйдилар?

АЙИРМА

Гар бошимга иш тушар бўлса,
Куз келмасдан қиш тушар бўлса...
Куним қолса номард, нокасга —
Бир бетайин, падар билмасга
Тулки эмас, шердан айирма.

Кўнглим ҳаво боғлаган чоғлар —
Ҳеч гап бўлмай қолганда тоғлар,
Масканимдан мен тонар бўлсам,
Тониб яна ўртанар бўлсам
Осмон эмас, ердан айирма.

Зебу зарга қилмадим ҳавас,
Ҳалолликнинг ўзи менга бас.
Дўст олдида сарғайса юзим,
Ҳам жонимга тиласа тўзим
Шўрмас, манглай тердан айирма.

Йўл танладим — етдим муродга,
Танламадим — қолдим уятга.
Йўлдош бўлсам йўриқсиз билан,
Йўл-йўриғи ёруғсиз билан
Ор-номуси бордан айирма.

Орсизларда армон не қилсин?
Армонсиз бир замон не қилсин?
Қорли кунда, қора кунда ҳам,

Тугал, тўкис, сара кунда ҳам
Олтин эмас, ордан айирма.

Боғларга зеб булбул хониши,
Сеҳрлидир куй яралиши.
Байту ғазал ишқида ёнсам,
Бир ўртаниб, бирда қувонсам,
Қўзғаса ўт-қўрдан айирма.

Насл-насабдан гап кетар бўлса,
Кимлар кимни камситар бўлса,
Устозларим сози ҳурмати,
Ўлмас ўлан, сўзи ҳурмати
Ғийбат эмас, шеърдан айирма.

ЎЗГА СОЗНИ ЧАЛГУЛИК ҚИЛМА

Улкан йўлга чиқдим, йўлимда
Қайдам, қорли қоялар бордир.
Ўзлигимча, ўй-хаёлимда
Қиш билганим балким баҳордир...
Баҳор фасли, баҳор нафаси
Йўлларимга кўп интизордир.

Йўлим тўғри, йўригим ҳақдир,
Улкан йўлдан кетиб бораман.
Бировлардан қолиб орқада,
Бировлардан ўтиб бораман.
Манзил қайда, гап қайда ҳали,
Билмам, қачон етиб бораман!

Еш боладай тиним билмасдан,
Бирда хиёл шөшиб бораман.
Сўқмоқларни кўзга илмасдан,
Дарё мисол тошиб бораман.
Гоҳи боқмай олди-ортимга,
Ўз ҳаддимдан ошиб бораман...

Бўла билмас муродим ҳосил
Шошган билан, адашган билан,
Из қолдирмай юрган йўлимда
Улкан йўлга туташган билан,
Ўз йўлимни топмасдан туриб
Ўзгаларга ёндашган билан.

Манзил қайда, гап қайда ҳали,
Аро йўлда қолғулик қилма,
Ота мерос созим турганда
Ўзга созни чалғулик қилма,
Термаларим, ўланларимсиз
Исму жисмим манғулик қилма.

У Х Ш А Й Д И

Жонини элидан аямас эрлар
Карвонни бошловчи норга ўхшайди,
Ота юрт қадрига етмас беорлар
Ёру дўст меҳрига зорга ўхшайди.

Ҳеч кимнинг кўнглида армон бўлмасин,
Номи эл ичинда ёмон бўлмасин,
Маскани на ер, на осмон бўлмасин,
Бундайлар ҳар ерда хорга ўхшайди.

Бу қандай кўргулик: қўли эгрилар,
Йўсини, йўриғи, йўли эгрилар,
Элда эътиборсиз — дили эгрилар
Ҳали орамизда борга ўхшайди.

Мард туриб номардга кун чиққан дамлар,
Битар иш битмасдан кечиккан дамлар,
Товус тор қафасга кўниккан дамлар
Айни кўклам ёққан қорга ўхшайди.

Чинор ўрнин босмас терак билан тол,
Зоннинг сор бўлиши — қайғули бир ҳол.
Қадимдан қолган гап: синиқ бир сопол
Лаъл, ёкут йўқ ерда зарга ўхшайди.

Магар бўлар бўлса денгиз довулсиз,
Эшик олди гулсиз, чаман булбулсиз,

Боғу роғ боғбонсиз, саҳро сунбулсиз,
Чор атроф зимистон ғорга ўхшайди.

Тенглаб бўлармиди тамални тошга,
Ун беш кунлик тўлин ойни қуёшга,
Бахтинг боғлиқ бўлса бир бағритошга
Бу олам қурилган дорга ўхшайди.

САНДИҚ

Не бир замонларнинг жонсиз гувоҳи,
Ота-бобомлардан ёдгор бу сандиқ.
Жавоҳир дейсизми, марварид гоҳи,
Кўрмаган қанчалар гавҳар бу сандиқ.

Не қора кунлардан ёдгорликдир бу,
Ёдгорлик эмас бу, афгорликдир бу.
Ё борлиқ белгиси, ё хорликдир бу,
Асли бошга битган сарбор бу сандиқ.

Бирда тўлиб-тошмиш, бирда бўш қолмиш,
Бирда ёлғизгина ёқут тош қолмиш.
Бу ҳам тугаб бобом сўққа бош қолмиш,
Қимларни қилмаган афгор бу сандиқ.

Қези келганида бобом жонига,
На орзу армони, на паймонига,
На бир эътиқоди, на имонига
Ора киролмаган бир бор бу сандиқ.

Тўлалигин нечун тўққа йўйдилар?
Салкам силалигин йўққа йўйдилар?
Бўш қолса ташландиқ тоққа йўйдилар?
Бундай кезда кимга даркор бу сандиқ?

Кимнинг бахти қаро, иқболи каждир,
Тўғри бўлса ҳамки сўзи беваждир.

Сандиқ қуруқ бўлса ўзи ҳам ланждир,
Ҳотамни қилади почор бу сандиқ.

Вақтида момо ҳам турмади қараб,
Табиатдан танқис кунларни тилаб,
Тақинчоқлар йиғди битта-битталаб,
Шунда ҳам тўлмади зинҳор бу сандиқ.

Бобом шўрлик шундай армонда ўтмиш,
Орзу ушалмас бир замонда ўтмиш.
Замоннинг зайлига ҳайронда ўтмиш,
Йўқсилни домига тортар бу сандиқ.

Алҳол етолмасдан тилакларига,
Орзу ўйларининг бари-барига,
Узлат қилмиш қаро ернинг қаърига,
Асли ўзи шундай хунҳор бу сандиқ.

И И Г Л А Р

(Утмишдаги ёлғиз йигит қўшиғи)

Бу тоғлар қандай тоғлар,
Бағрида қузгун, зоғлар?
Бор ўлса барча йиғлар,
Мен ўлсам кимим йиғлар?

Не қилай ёлғиз бўлди,
Мудом бир оғиз бўлди,
Бемурод — беиз бўлди, —
Дея қай ичим йиғлар.

Бўлмади бағрим бутун,
Кулбамдан чиқмас тутун.
Хотин ҳам кетар ул кун,
Болларим етим йиғлар.

Тайрилиб туёғиндан,
Кул ёғиб сиёғиндан,
Адашиб чорбоғиндан
Армонли отим йиғлар.

Бу ҳолга ҳайрон бўлиб,
Юрак-бағри қон бўлиб,
Ёқаси вайрон бўлиб
Қай бир ҳамдамим йиғлар?

БИЛИНГАЙ

Не савдо, не бир кунлар тушар бўлса бу бошга
Кимнинг қандай дўст, душман, ошнолиги билингай.
Ногаҳон мустар бўлсанг ёт ёки қариндошга
Қай бирининг ҳамдард, эш, риёлиги билингай.

Беллашув пайти келса ногоҳ нобакор билан,
Бадкирдор, беандиша, бир бебурд, беор билан.
Ҳамият, ҳимоятсиз дилхун, дилозор билан,
Майдонда кимнинг тенгсиз, танҳолиги билингай.

Яхшининг ёруғ куни тун билан туташмасин.
Манзилга етмай туриб узлатга ёндашмасин.
Қарвон ҳам ўз йўлидан айрилиб адашмасин,
Йўлбошида йўлнинг оқ, қоралиги билингай.

Ўз қадрин билмас кимса кўпга бош бўлар бўлса,
Куни учун ким кимга тобуткаш бўлар бўлса,
Бир нодон оқил билан қайғудош бўлар бўлса
Кимнинг шармисор, кимнинг донолиги билингай.

Нобоп соз эгалласа сара сознинг ўрнини,
Куз баҳорнинг ўрнини, аёз ёзнинг ўрнини.
Қарға қумри ўрнини қузғун бознинг ўрнини,
Қайси кераксиз, қайси анқолиги билингай.

Синалар бўлса магар кимда ким майдон ичра,
Ҳамнафас, ҳамдардликда элу юрт, ёрон ичра,

Ким андалиб, ким тўти, ким саъва чаман ичра
Сор ё ҳаққуш, булбулигўёлиги билингай.

Магар сорбон йўл туриб йўл бошласа қайларга,
Айланар бўлса кунлик йўллар ҳафта, ойларга.
На манзил, на муродсиз — борса-келмас жойларга,
Фурсат ўтмай бахтининг сиёлиги билингай.

Ким дарё бўлса қуриб, кераксиз сой бўлмасин,
Юлдуз бўлса бир ботиб, бир чиқар ой бўлмасин.
Учқурликда қарчиғай бўлсин, хумой бўлмасин,
Фозилларнинг ҳар ерда зиёлиги билингай.

АРМОН

Бобомнинг орзулари амалга ошмас бўлса,
Юрган йўлимда ўлан, қўшиқ қалашмас бўлса,
Қўшиқларим боғлардан, тоғлардан ошмас бўлса,
Эл-юрт бахтини куйлаш менга ярашмас бўлса,
Кўнглимда армон ётар,
Тура билмас нор мисол.

Хешларимнинг бемаврид кўзларида ёш кўрсам,
Бир мард билан нопокнинг тақдирин туташ кўрсам,
Қайси бир бегуноҳни кенг йўлда адаш кўрсам,
Бир бетайин кимсанинг оёғида бош кўрсам...
Кўнглимда армон ётар,
Терскайдаги қор мисол.

Аро йўлда қолгудай бўлса бирор йўлдошим,
Манзилга етмай туриб қоқилса қайғудошим,
Муҳтож бўлса кимгадир жон аямас қурдошим,
Бадкор деган ном олса бирон бир ватандошим,
Кўнглимда армон ётар,
Улаб бўлмас тор мисол.

Гулзорни алаф босса, зоғ босса боғбон туриб,
Муаллақ қолса кимдир ер туриб, осмон туриб,
Гар газанда топтаса тупроқни посбон туриб,
Бир йўртоқ йўл бошласа қудратли карвон туриб,
Кўнглимда армон ётар,
Аҳволи афғор мисол.

Айрилар бўлса магар кимда ким ошиёнидан,
Муқаддас тош — тупроғи, серюлдуз осмонидан.
Карвон ўз сарбонидан, бола соябонидан,
Қумри ўз гулшанидан, қундуз зарафшонидан,
Кўнглимда армон ётар,
Бебахт, беназар мисол.

УХШАР

Куйга куй уланур базм оқшоми,
Еру кўк хазонсиз фаслга ўхшар,
Базм оқшоми бу— назм оқшоми,
Тўйхона баҳорий сайлга ўхшар.

Меҳнат, муҳаббатсиз кечган умрнинг,
Ёмғирсиз булутдай кўчган умрнинг,
Шам мисол бир ёниб ўчган умрнинг
Мазмуни эскирган нақлга ўхшар.

Ҳаққушга хатарсиз ошён муносиб,
Кўклам қушларига чаман муносиб,
Йигит-қизга аҳду паймон муносиб,
Бусиз кўнгил зилу замбилга ўхшар.

Куёвга вафоли қаллиқ ярашмиш,
Тиллари шакар ҳам болли ярашмиш,
Не бахтки, юзлари холлик ярашмиш,
Келин гулга, куёв булбулга ўхшар.

Келин қайнонага эш бўлиб юрса,
Бўй қизлар ичинда пеш бўлиб юрса,
Таъби равшан, вақти хуш бўлиб юрса
Юрган ери райҳон, жамбилга ўхшар.

Келинчак бор уйнинг кўрки бўлакча,
Келиннинг куёвга эрки бўлакча,

Бошида укпари, бўрки бўлакча
Сочлари саҳройи сумбулга ўхшар.

Манзил, муроди бир, аҳди бир бўлмиш,
Орзу ўйлари бир, бахти бир бўлмиш.
Тақдир талпиниши, тахти бир бўлмиш
Икки ёшнинг йўли бир хилга ўхшар.

Тўй кўрмаган кўча, тўй кўрмаган кўй,
Қарнай, сурнай саси, куй кўрмаган кўй,
Қўша-қўша лўкча, қўй кўрмаган кўй
Эли кўчиб кетган овулга ўхшар.

Осмонидан ўлап аримас бу эл,
Юзга кирмай эли қаримас бу эл,
Теграсига қазо даримас бу эл
Олтин дарвозали Чамбилга ўхшар.

УТМОҚДАДИР

Эсиз, болаликни қолдириб ортда
Умр ўтмоқдадир дарё мисоли.
Қолдириб-қолдирмай из бу ҳаётда
Умр ўтмоқдадир дарё мисоли.

Оппоқ қонгни улаб тийраи шомга,
Бирда шак келтириб сирли оламга.
Гоҳо таъзим қилиб бадкор, бадномга,
Умр ўтмоқдадир, умр ўтмоқда.

Баъзан дил ўртаниб, сайр этиб, санқиб,
Кераксиз ҳисларни этмасдан таъқиб,
Бўлар-бўлмас ишга ёниб-тутақиб
Умр ўтмоқдадир дарё мисоли.

Қай кезлар ушалмай орзу-армонлар,
Бирда бой берилиб бебаҳо онлар.
Бирда голиб келиб тулкисимонлар
Умр ўтмоқдадир, умр ўтмоқда.

Тенг бўлиб баъзан бир боёқиш билан,
Ёхуд кимларгадир чоҳ қазиш билан.
Уринсиз нола ё навозиш билан
Умр ўтмоқдадир дарё мисоли.

Денгиздай мавж уриб, қирғоқдан тошиб,
Юрар йўлимиздан бирда адашиб,
Ким биландир зимдан мансаб талашиб
Умр ўтмоқдадир, умр ўтмоқда.

Кимга айрилмас дард баландпарвозлик —
Ҳамроҳи ҳамиша худбин, саёзлик,
Қайда бундайларга умри дарозлик,
Умр ўтмоқдадир дарё мисоли.

Ўткинчи шуҳратни қувонч, деб билиб,
Сийму зарни тоғу таянч, деб билиб,
Бирда бедорликни аянч, деб билиб
Умр ўтмоқдадир, умр ўтмоқда.

Яратиб не сирлар, не мўъжизалар,
Қутлуғ кун кетидан кун ўтказилар.
Беҳуда ўтган дам — кўнгил эзилар...
Умр ўтмоқдадир, умр ўтмоқда.

Ҳар тонгда тўрғайдан олдин уйғониб,
Чаманлар яратиш ишқида ёниб,
Кўча бузарлардан кўнгил доғланиб
Умр ўтмоқдадир, умр ўтмоқда.

Эрта билан боғлиқ не дамларимиз,
Билиб-билмай босган қадамларимиз,
Хайрли иш, алам, карамларимиз,
Умр ўтмоқдадир дарё мисоли.

Кексалик мўралаб эшик қоқмоқда,
Болалик бошқатдан қайтарилмоқда...
Биздан эрта кунга нелар қолмоқда?
Умр ўтмоқдадир, умр ўтмоқда.

Ўлмас созни ўйлаб дегинг келмайди,
Ўчмас издан сўйлаб дегинг келмайди.
Мангуликка бўйлаб дегинг келмайди.
Умр ўтмоқдадир, дарё мисоли...

ҚАЙДАДИР

Боғларга ёндашиб, кўкка туташиб,
Довонлар ошмасанг маъдан қайдадир.
Орта қолар бўлсанг кўпдан адашиб
Орзу-истак тугул армон қайдадир.

Зоғ билан булбулни фарқ қилмас зотга,
Наф бўлса нокасдан айрилмас зотга.
Бошга кун туққанда қайрилмас зотга
Ёру дўст қайдадир, ёрон қайдадир.

Меҳру шафоат бор, шафқат бор ерда,
Ҳалоллик бор ерда, ҳаром хор ерда,
Барча бирдай ерда, баробар ерда
Бадномларга ардоқ, омон қайдадир.

Чорасиз кимсага, чоғсиз кимсага,
Кўпдан айрилган бир боғсиз кимсага,
Суянмоқ истаса тоғсиз кимсага
Бир муддат армонсиз замон қайдадир.

Не бир кунларингда энг яқин дўстдан,
Туққан, тутинганинг — дили пайвастан,
Жонини аямас ҳамдам, ҳамдастан
Гумон қилар бўлсанг имон қайдадир.

Баҳорсиз, боғбонсиз — давронсизларга,
Ҳиссиз, ҳаяжонсиз — бир жонсизларга.

Ўз элидан тонмиш — ватансизларга
Саъва сайраб турган чаман қайдадир!

Одамзод билмаса энди аламини,
Урушни, ўлимни, кулфатни, ғамни,
Магар такрорласа даҳшатли дамни
Сизу бизга еру осмон қайдадир.

КЕЛТИРАР

Мамажон ота деган, аввал бошдан
Жавоҳир ундирганмиз тупроқ, тошдан.
Пойгада голиб чиққан чавандознинг
Билинар ўзбеклиги бир қарашдан.

Меҳнатсиз тўй, тўёна, хандон қайда?
Тарона, завқ, замзама, ўлан қайда?
Вақтида этик ечиб сув кечмасанг
Жон қайда, жонон қайда, маъдан қайда?

Ялқов элга ор келтирар
Бадномлар такрор келтирар.
Ўз халқига мартабани
Қатордаги нор келтирар.

Самоват мисол чексиз ой даламиз,
Қўл урсанг мўл ҳосилга шай даламиз.
Бел боғлаб сидқидилдан хизмат қилсанг
Шираю шарбат, конга бой даламиз.

Мирзайи азим бугун гул макони,
Олуча, олма, анжир, беҳи кони,
Сайри боғ этсанг магар боғларида
Губордан ҳоли бўлгай инсон тани.

Қора совуқ қор келтирар,
Кунни кўзга тор келтирар,
Қўп бир бўлса ўз элига
Чиллада баҳор келтирар.

Йўл тўлиб турнақатор карвон ўтар,
Товланиб намойишга алвон ўтар,
Бир йиллик ҳосил юки елкасида
Ларзага солиб ерни равон ўтар.

Кўкламдан то кузгача гулчи мисол,
Манзилин мўлжаллаган йўлчи мисол,
Тадбиру такаллуфда ўз халқининг
Мушқулин осон этган элчи мисол:

Зангори кемамизнинг соҳиблари,
Элининг мартабали ғолиблари,
Тўдага солди пўлат отларини
Эзгулик ихлосманди, толиблари.

Турсунбой, Шерқул оға иш кўзини
Билса-да, камтар санар хўп ўзини.
Саодат, Сотиболди, Раъно терган
Пахтапи ёйсанг қоплар ер юзини.

Яхшининг яхши кунда суюклиги,
Айтилар теранлиги, юруклиги,
Ой юриб, омон бориб, ойдан боқса
Кўринар Октябрнинг буюклиги.

Дўстга дўст дармон келтирар,
Номардлар армон келтирар.
Одамзодга аҳилликни
Советдай замон келтирар.

Бу юртда тўй кетидан тўй бошланур,
Мардларнинг номи шунда олқишланур,
Ҳофизлар шаҳнозию шоҳ дostonлар
Сиз азиз пахтакорга бағишланур.

Жавод хизматида қўлда торимиз,
Тадбир, бардошида эътиборимиз.
Сири муборакнинг соҳилларида
Қўшиқсиз ўтмайди тонготаримиз.

Улкан тўйга улгимиз, деб,
Яхшиликдан билгимиз, деб,
То тонгача тарқамасин
Ўйин билан кулгимиз, деб,

Созандалар соз келтирар,
Ҳофизлар шаҳноз келтирар,
Гўяндалар барчангизга
Гулдан поёндоз келтирар.

Боғбонлар гул ундираш тош устина,
Ризқ-рўзи полвон келар ош устина.
Қўли гул, йўли очиқ меҳнаткашни
Арзийди гар кўтарсанг бош устина.

Қадимдан тўй тилакли Омон оқин,
Ўз қадрин билмасларга — ёмон оқин.
Урним бор ўтиришда, армоним йўқ,
Омонни қилди дўстлар замон оқин.

Садага Мамат жони шундай элга,
Тупроғи дилга туташ жондай элга,
Эрлари Алпон мисол, Рустам мисол,
Қизлари ўн тўрт кунлик ойдаи элга.

Сўйлайди Усмон шоир сози билан,
Далада тер тўкади ёзи билан,
Маърака — мажлис куни дўмбирасин
Хўп созлаб олиб борар ўзи билан.

Боғларда баҳор қулф ургай гунча,
Булбуллар гул шайдоси то ўлгунча,
Косагул, гулобдан қуй, бу кечаси
Сайрайди қўлда торлар тонг отгунча.

Тўрангиз таълим олар устозидан,
Созидан, овозидан, парвозидан,
Айрилса туролмайди, айб этмангиз,
Муборак Сир бўйининг куз, ёзидан.

ДАРҒИ АЗИМ

Эргаш Жуманбулбул ўғлига

Сиз дарғи азимсиз чайқалиб, чалқиб оққан.
Не бир қаро кунларда симобдай қалқиб оққан,
Бирда чорбоғ оралаб, бирда тутақиб оққан,
Авжи келса ёз тугул чиллада балқиб оққан.

Сиз булбулиғўёсиз саҳарлар хониш этган.
Тунга марсия ўқиб, тонгга навозиш этган,
Қаҳри келса ёзни куз, гулбаҳорни қиш этган,
Достонсаролиғ сирин элда намойиш этган.

Ошиқларнинг ичгани майи антаҳур бўлур,
Антаҳур кайфин суриш ғофилларга сир бўлур,
Бошга тушса юртида шоҳ ҳам мусофир бўлур,
Ўяндаликда ким ҳам сизчалик машҳур бўлур!

Қимлар куйлаб ўтмади, тепасида дор туриб,
Бир қўлида майи ноб, бир қўлида тор тутиб.
Ўрталикда шуҳрат ё номус туриб, ор туриб,
Ғолиб келиб қай кезлар баҳрин зоти сор тутиб.

Қимдир сизни, дарвеш бу, девонавор, дедилар,
Айтганлари ўз сўзи эмас такрор, дедилар,
Қимдир, қудрати Асқар тоғича бор, дедилар,
Ўрўғли Султон руҳи ҳамиша ёр, дедилар.

Ҳа, оқинга ўлим йўқ, забуни завол йўқдир,
Созида, овозида бир қатра залол йўқдир,

Сўз қадрини билмас бир созчига камол йўқдир,
Тонг чоғи тонгдай тиниқ топилмас хаёл йўқдир.

«Уртоқ Ленин» ҳақида ҳикоят айлаган — Сиз,
Сўз дарёсин ошириб, тошириб боғлаган — Сиз,
Улан қадрин билмаслар кўнглини доғлаган — Сиз,
Лек ўзин осмон эмас, ер каби чоғлаган — Сиз.

Ҳеч кимсанинг ёшлиги кечмасин армон билан,
Орзулари, ўйлари қоришмасин қон билан,
Сиз етдингиз муродга шу қутлуғ замон билан,
Ким ҳам қувонмас бу кун сиз қурган Қўрғон билан.

Сиз дарёи азимсиз тинимсиз тошиб оққан,
Элга ҳаёт бахш этиб дилга туташиб оққан,
Не хавфли, не хатарли тоғлардан ошиб оққан,
Бирда Зарафшон, бирда Сирдай ярашиб оққан.

ТЕБРАТАР

(Халқ қўшиғи)

Шамол шамолни тебратар.
Шамол булутни тебратар.
Булут ёмғирни тебратар.
Ёмғир тупроқни тебратар.
Тупроқ майсани тебратар.
Майса бияни тебратар.
Бия қимизни тебратар.
Қимиз йигитни тебратар.
Йигит сулувни тебратар.
Сулув бешикни тебратар.
Бешик болани тебратар.
Бола дунёни тебратар.

СИЗНИ ЭСЛАЙМАН

Ўзбекистон халқ шoirраси Зулфияга

Қарчиғай учқурлиги, жайрон бола соқлиги,
Чашмалар тиниқлиги, дарёлар ўйноқлиги,
Эзгуликнинг ҳамиша кўнгилга қўноқлиги
Борасида бирма-бир
Айтилса тавсиф, таъбир,
Сизни эслайман.

Бўйга тўлган не қизлар шеър ишқида ёнсалар,
Тушларида, ўнгида кимнидир соғинсалар,
Биринчи севгисига суяниб, сиғинсалар..
Туз, намак, нон ҳурмати,
Жону жаҳон ҳурмати
Сизни эслайман.

Қопланар бўлса магар боғ-роғлар ифор билан,
Ёзда, кузда, аёзда қирлар лозазор билан,
Ҳар бир дилни забт этиш мумкин бўлса тор билан,
Фозил отадай тошиб,
Бир шошмай, бирда шошиб,
Сизни эслайман.

Не қорли, қабоҳатли, не бир армонли кунлар,
Ёрдан айрила тушмиш — машъум, ҳижронли кунлар,
Азалик, таъзиялик — қонталаш, қонли кунлар
Қай маҳал ёдга тушса,
Юрак-бағрим уюшса,
Сизни эслайман.

«Тонг қўшиғи» чалинса тонг чоғлари қулоққа
Қўйилгандай бўлиб чек умрлик айрилиққа,
Бахт куйчиси келгандай бўладир берироққа..
Шундай бир сирли кезде
Ёшлар қалқиса кўзда,
Сизни эслайман.

Саодатли кунларда «Қуёшли қалам» билан,
Бирда бардош, бирларда дард, ҳижрон, алам билан,
Гоҳи тенгсиз жасорат, гоҳида карам билан
Қуйласа кимдир ёниб,
Ўртаниб, оловланиб,
Сизни эслайман.

Биби, Гулчеҳраларнинг мунг не билмас созидан,
Ойдин, Ҳалималарнинг бехатар парвозидан,
Баҳор, Эътиборларнинг иззат, имтиёзидан
Сўз кетса давраларда,
Тўй-томоша қурларда,
Сизни эслайман.

«Мушоира» кетидан мушоира уланса,
Оқшом тонгга тутшиб, диллар дилга боғланса..
Ҳеч тузалмас дардлар ҳам шеър билан даволанса..
Терма тўқишни бошлаб,
Ўлмасликни олқишлаб,
Сизни эслайман.

«Қашфиёт»сиз дамларин ҳеч дам санамасларни,
Орсизларни ҳеч қачон ҳамдам санамасларни,
Шуъласиз юлдузларни бир шам санамасларни
Кўриб, кўришганимда,
Дилдан сўрашганимда
Сизни эслайман.

Кўринмас миқол билан умр ўлчанар бўлса,
Унинг ҳар бир фурсати нурдай беғубор бўлса,
Урик гуллаган ердан ўлим чекинар бўлса...
Тан бериб табиатга,
Сизиниб — шеъриятга,
Сизни эслайман.

Шеърий чаман қопламиш ҳар қадам, изингизни,
Ким ҳам ҳавас қилмайди эларо мавқенгизни.
«Умр ўтмоқда» дебсиз, умрингиз боқий Сизни,
Кўзи намсизни кўрсам,
Тугал — камсизни кўрсам,
Сизни эслайман.

БИР СИЗГА СИҒИНГАЙМАН

Насиб қилса азонда йўл оламан йироққа,
Дашти Қарбало недир ундан ҳам нарироққа,
Кулбаи хонамизда қўни-қўшни жам бугун,
Уй ичи, ҳовли сатҳи хиёл саранжом бугун.
Урта тўла ноз-неъмат, дошқозон ишга тушган,
Қўни кутиш осонмас, хоним ташвишга тушган.

Авжида эди чандон чолларнинг ҳангомаси,
Каминани мақтарди қайси бир «алломаси»:
— Мадинани кўрмоқлик ҳар кимга насиб қилмас,
Фақат суйган қулини бундан бенасиб қилмас...

Онасан, меҳрибонсан,
Деганича бормасми?
Сен бир баҳри уммонсан,
Деганича бормасми?
Биз — юлдуз, сен — осмонсан,
Деганича бормасми?
Ҳам жонсан, ҳам жаҳонсан,
Деганича бормасми?

Қўл очиб дуо қилар мушфиқ оназорим,
Бошимга кулфат тушган кунларда ғамгузорим:
— Энди бормаган еринг Мисрмиди, жон болам,
Узоқ юриб кўз ёшим қилмагил маржон, болам,
Утганлардан қолган гап: кўрган қолар дунёни..
Зиёрат қилмай қайтма Маккайи Мадинани.

Мен дедим Қиблам ҳам Сиз, Маккам ҳам Мадинам Сиз,
Менинг учун муборак ўн саккиз минг олам Сиз,
Бу дунёда қиёси, тенги кам муҳтарамсиз,
Бир Сизга сиғинганман, Сиз ахир паноҳимсиз.

Сизнинг сийна сутингиз ато қилмиш жон менга,
Жон билан қатра-қатра қон менга, дармон менга,
Сизнингсиз қайда эди сўз бир-ла забон менга,
Бир парча этдан одам қилган саждагоҳимсиз.

Бир умр армон менга, кўзингизда нам кўрсам,
Кўксингизда дард кўрсам, ҳасрат ё алам кўрсам,
Ризқингиз бутун кўрмай ярим кўрсам, кам кўрсам,
Сиз менинг дуоғўйим, менинг такягоҳимсиз.

Сизсиз равшан кун қайда, сизсиз дилда имон йўқ,
Сизсиз ойдин тун қайда, сизсиз тонг йўқ, замон йўқ,
Сизсиз тоғ йўқ, таянч йўқ, сизсиз даври даврон йўқ,
Сизсиз кун йўқ, қувонч йўқ, Сиз зиёратгоҳимсиз.

ТУЗОҚ

Қиндик қоним тўкилган тупроқдан йироқдаман,
Боғдоддин бери, Шомдин хиёл нарироқдаман.
Ўзга эл, ўзга юрт бу. — ёр қайда, ёрон қайда?
Ўз уй-ўлан тўшагим, ул ширин забон қайда?
Мен қайдаман, қайларда мушфиқ онаизорим?
Ой ҳам ўтмай орадан йўлимга интизорим?

Биринчи бор тушиши
Мусофирлик бу бошга.
Хабар бер деб юртимдан
Ёлвораман қуёшга.
Бўлакчадай бу ерда
Бу дунёнинг ишлари.
Қанча-қанча кўргулик,
Тугамас ташвишлари.

Бирлар шоҳ, бирлар гадо, бирлар парча ноғга зор,
Бирлар ватандан жудо, бирлар ватандан безор,
Кўза синдирган азиз, сув келтирган хору зор,
Иззатда келгиндилар, келгиндидан алҳазар...

Бирда ўхшатгинг келар,
Бу оламни бозорга.
Бирда ўхшатгинг келар,
Тайёр қурилган дорга.
Бирлар жон қайғусида
Бирлар қон қайғусида.
Қай бировлар салтанат
Ё жонон қайғусида.

Тонг азонда шаҳарни сайр этиб кезмоқдайдим,
Шу йўсин бу наҳорни шодмон ўтказмоқдайдим.
Рўпарадан шинам бир боғ чиқди, бўстон чиқди,
Йўқ, боғу бўстон эмас, гўё гўристон чиқди.
Боғ ўртаси шосупа, гул ҳовуз айланаси,
Бир ёнда мунг, бир ёнда чолғувчи таронаси.
Ёши салкам етмишга етиб қолган бир банда
Қилмиш, қидирмишлари бошдан-оёқ шарманда:
Қиз олиб, қиз қўйишдан армони қолмаган зот,
Беномусликда элу юртда уялмаган зот
Нонушта қилмоқдайди — олам билан иши йўқ.
Ишрат қилишдан бўлак дунёда ташвиши йўқ.
Набираси тенгги бир сумбул соч хизматида,
(Бор эканда бу кулфат қизчанинг қисматида).
Бойдан имо бўлса бас, келтиради печвон¹ қиз,
Тириклайин кўмилган — кўкси тўла армон қиз.
Сайрамасди булбулдан бўлак боғда бирон қуш.
(Асл бу боғнинг тенгги булбул эмас қирон қуш)
Бойнинг қилмишин булбул гўё олқишлар эди.
Юз бир оҳангда сайраб кўнглини хушлар эди.
Бой кўнглини хушлаб қизга оч назар ташлар эди,
Шўринг қуғур қиз эса кўзини ёшлар эди...
Мен шу чоғ бу булбулни ўхшатдим қарга, зоққа.
Ё у ҳам тушганмикин «олтин қафас» — тузоққа?

---

¹ Печвон — Жаҳонгир шаҳаншоҳнинг хотини Нуржонхон бегим томонидан ихтиро этилган чилим. Бу чилим ўрта Шарқда ҳозир ҳам машҳур.

И Ш Қ

Асл деҳқондай бўлса ҳар кишининг соқлиги,
Қилар ишининг таъна, миннатдан йироқлиги.
«Оқ олтин»чалик бўлса юрагининг оқлиги,
Ёруғликка эшлиги, ўчлиги, чанқоқлиги,
Пайвастадир кўнглига давр ишқи, даврон ишқи.

Арзийди пахтакордан ўрганса жўмардликни,
Дўсту ёрга садоқат, ҳамнафас, ҳамдардликни,
Қалбнинг покизалиги, бегараз, бегардликни,
Тупроқдан дур яратмиш — тенгсиз бунёдкорликни,
Қайга етса қадами ўйида бўстон ишқи.

Тўй-тўйлашгудай бўлсам магар ўзлим билан, —
Қасб-кори пахтакорлик саҳархезлим билан,
Тутгани олтин бўлган ҳар бир сўзлим билан,
Етар бўлсам муродга қора кўзлим билан,
Жой олмай иложи йўқ бу дилдан ёрон ишқи.

Кўкдаги юлдуздан кўп Саодат издошлари,
Толиқмас норларимиз — Жавод елкадошлари,
Жон деса жондошлари, мурод, манзилдошлари,
Дарғаларга бахшида халқимиз олқишлари,
Созу баёзимизда кон ортган карвон ишқи.

Қатордан қолган норни кераксиз нор, деб билинг,
Кўкламда ёққан қорни қадрсиз қор, деб билинг.
Юртидан тонмишларни ҳар ерда хор, деб билинг,

Кўксида армонлари оламча бор, деб билинг,
Элу юртсиз не қилсин танда ширин жон ишқи.

Ота юрт омонлиги — кўпнинг беармонлиги,
Кўпнинг беармонлиги — соҳиби давронлиги.
Эл ободлиги қайда, қайда юз ширмонлиги,
Қайда шодмонлик, қайда рўзгор фаровонлиги.
Бу тупроққа тушмаса аслида деҳқон ишқи.

Керак бўлса бу элдан аяйдиган жон борми?
Бу ота юртдан ўзга муқаддас макон борми?
Бу тупроқдан, бу тоғдан улуғроқ аркон борми?
Дунёда «оқ олтин»дай ҳеч тугамас кон борми?
Сиз, бизда диёр ишқи, булбулда ошиён ишқи.

Олгани отланган чоғ йўллариғ очиқ бўлса,
Гўё осмон кўз бўлиб, юлдуз қорачиқ бўлса,
Ниятига муносиб манзил ярашиқ бўлса,
Ҳар ким ҳам пахтакордай касбига ошиқ бўлса,
Тиниқ булоқдай қайнар қонида замон ишқи.

Тўй-тўйларга улашиб бўй қизлар хиром этса,
Дала лочинларига дилдан эҳтиром этса,
Деҳқон аҳли касб-корин элда муҳтарам этса,
Созчи кўпни олқишлаб, кўнгилларни ром этса,
Ҳар сийнада жўш ургай жонажон Ватан ишқи.

СУЛУВ

Сир бўйида бир сулув,
Кўпдан сақлаб сир сулув,
Сувдан сўраб тургандай
Тушига таъбир сулув...

Субҳ елидан маст бўлиб ҳаққуш сайрамоқдайди,
Қайлардадир най саси.. кўнгил яйрамоқдайди.
Она-бола қалдирғоч ҳали қўналғасида,
Гурунг қурилганча йўқ, сарҳовуз ёқасида.
Чорвадорлар ҳай-ҳуйи Чотқол этақларида,
Дорилпаноҳ ташвиши жон-жонивор барида..
Тоғлар тўши ёришди, демак тонг отаётир,
Бўса тилаб бир гўзал ёрни уйғотаётир.
Хулкар ҳам оғди ҳисоб, нақ тушликда торози,
Қайдам кечган бу тундан ким рози, ким норози...

Мен шу саҳар Сир бўйин сайр этиб кезмоқдайдим,
Не учун мен бу тунни бедор ўтказмоқдайдим?
Тулпори тойларимни ёйиб қўйиб тўқайга,
Термилиб Сомон йўли, Зуҳал ҳам тўлин ойга,
Севмоқ, севилмоқликнинг сирин ўрганмоқдайдим,
Ёр васлига етмоқнинг дардида ёнмоқдайдим...

Сир бўйлаб кезмоқдайдим, ўзим севган сувчи қиз,
Кўпдан бери ишқида мани куйдирувчи қиз
Сув бўйида турарди гулбеордай товланиб,
Чақнаб турган тимқора кўзлари порлаб, ёниб.

Сарви дейми, Санобар алифдай туришини?
Уксимасми ўхшатсам гунчага кулишини?
Заркокилга муҳтожмас, сирга на тиллақошга,
Учмайди, учмагай ҳам забаржад, олмос тошга!
Мушки тотор ифорсиз сочининг ўзи офати,
Мани афсунсоз этган шу қизнинг шарофати.
Қарғашойи кўйлаги монанд тушган бастига,
Тополмасдим ҳеч қиёс қошининг пайвастига.
Қиз сувга ёвуқ келиб, салом солгандай бўлиб,
Тилсиз ва тинсиз сувдан сал уялгандай бўлиб
Суралайдай силаниб, айта бошлар тушини.
Бир тушимас, ройиши ҳам борлик хоҳишини:

— Гул шодаси, шодаси, булбул гулнинг адоси,
Бошга тушди бу оқшом муҳаббат ибтидоси.
Туш кўрибман, тушимда баланд чўққидамишман,
Чўққидан чўнг қояга чиқмоқ машқидамишман.
Қирлар оша қоқиниб, сой келса сарсон бўлиб,
Қўйлар кезган ўр келса, мушкулим осон бўлиб,
Кетмоқдайдим қаршимдан поёни йўқ жар чиқди,
Чор атрофи чоҳ мисол — таппа-тайёр дор чиқди.
Бир маҳал тоғ лочини чарх урармиш бошимда,
Жон сўрасам бергудай парвонамиш қошимда,

Қани, чиқ қанотимга, айт қайга қўнай, дермиш,
Неки фармон айласанг мен шунга унай, дермиш,
Фалокатдан қутқарди, ўтинчим бажо айлаб,
Мен қолдим яхшилигин бу кўксимга жо айлаб.
Лочин ўша йилқичи суйган йигитим бўлиб,
Ишқ ўтида ўртаниб, куйган йигитим бўлиб,
Маъшуқасин кўрмоққа кўпдан мунтазир бўлса,
Бу бошга савдо тушган чоғларда ҳозир бўлса,
Қайс бўлса Лайлосиман, соз бўлса садосиман.
Отаётган тонг ҳаққи йўлида адосиман.
Муборак Сир, тўғри йўй саҳар кўрган тушимни,
Ёрга етказ кўйида ўртаниб ёнишимни...

Қиз гўё сархуш бўлиб унутганди борлиқни,
Сездим у ҳам кечирган бошдан интизорликни.
«Ҳа» сўзини ололмай доғда эдим ман ҳануз,
Узун тунлар тўлғаниб, ютмоқдайдим қон ҳануз.
Шодмон эдим бугун ният холислигидан,
Ҳижрон деган балонинг мендин олислигидан.
Сирга айтиб сирини, ўз ишига қиз кетди,
Дарё бўйин тарк этиб, мисоли қундуз кетди.
Пахтазорга сулув сув тараш билан банд эди,
Ҳар шона, ҳар қўсақка жон, дили пайванд эди.
Мен ҳамон хилватдаман лек кўзларим сувчида, —
Шарм-ҳаёси билан жонимни олғувчида.
Ошиқлиқ-да, не қилай, мен май ичмай маст эдим,
Наздимча, қиз кўнглига кўз-қошдай пайваст эдим.

А Л Ё Р

Поччамизни бу кеча базмда синаймиз деб,
Алёр-алёр айтишиб, назмда синаймиз, деб,
Қайин юртим қизлари мени кўрмоқ истабди,
Бу ишга бош бўлинг, деб янгажонни қистабди.
Ҳар қизларки, бўй-басти жон олиб, жон бергудай,
Ибо қилсам, авзойи: одоб сақлаб тургудай,
Сездим қизлар жазмини ажиб базм қилгудай,
Урни келса, шўхи ҳам менга таъзим қилгудай.
Сатқа бўлсин жон майли бири эмас, барига.
Фақат айтар сўзим бор чанқовузи борига...

Мен ҳам қўлда созимни
Чала олсам кошкийди.
Салобати босмасдан
Қола олсам кошкийди.
Ўйинчисин ёнимга
Қўндиролсам кошкийди,
Шаънига бир сўз айтиб,
Қўндиролсам кошкийди.
Оҳу кўзнинг олдида
Олдирмасам кошкийди,
Қўнглин инжитиб, доғда
Қолдирмасам кошкийди.

Қизитмоқ-чун даврани Сайди билан Санобар
Бири тушиб ўйинга, бири чалди «Тановар»,
Ҳаё билан Ойқиз ҳам тол чивиқдай буралар,
Малоҳат юз мақомда бўз тўрғайдай йўрғалар.

(Даричадан қай биров «Бир кўрсак», деб мўралар, Чунки, илож йўқ эди беш кетмасдан, жўралар).

Товус янглиғ товланиб чиқди Қумри ўртага.

Бирпас турди «Жонон»ни билмайман деб жўрттага.
Ақлим шошди, ёпирай, бу қизларнинг шўхлигин,
Дўстим, сен ҳам кўрсайдинг бир-биридан кўхлигин.

Рақс тинди, афтидан, айтишмоққа гал келди,
Ял-ял ёнган қирмизи шокосада бол келди,
Сарвқомат Янгажон, яъни қора қош келди,
Бир қўлида гулдаста, бир қўлида ош келди,
Билагининг оқлигин.. Хали қиздан ёш келди,
Садағаси кетсанг оз: яхши ишга бош келди.

Сўзга жуйрук Жамила бошлаб берди «Алёр»ни,
Бўш келманг сиз ҳам, дея, бизнинг юзи холдорни:
— Маърай-маърай қир ошган қўша-қўша қўймикин?
Бўктаргининг макони, увамикин, ўймикин?
Эзгуликнинг кечи йўқ, деганлари тўймикин?
Почча, сизни ром этган ўша моҳи рўймикин?
Жом тагида қолдирманг алёр-алёр, ўдағал¹.

— Чилвир, чилвир сочингиз тарам-тарам, жон қизлар,
Оғушингиз мисоли боғи Эрам, жон қизлар!
Ширин сухан — сўзингиз жонга ором, жон қизлар,
Жомингизни олмасдан йўқдир чорам, жон қизлар!
Қўлларимни толдирманг, алёр-алёр, садаға.

— Уруғ-аймоқ ардоқлар қатордаги норини,
Эр йигитлар улуғлар жондан суйган ёрини,
Ишга солинг бармоқда дўмбирангиз торини,
Дилингизда неки бор, тўкиб солинг барини,
Тўпланганмиз бу кеча, алёр-алёр, айтгани.

---

1 Ўтиришнинг каттаси.

— Саратонда ярқирар қорли тоғлар қояси,
Жон роҳати мезонда қўшчинорнинг сояси,
Кўзларимга тўтиё кўзларингиз зиёси.
«Биров»ларга тегишли сўзларингиз қиёси.
Ой ҳам ботиб боради, рухсат беринг қайтгани.

— Сўфитўрғай чарх уриб қўнса кўздан йироққа,
Чевар қизлар аксини туширолмас қуроққа,
Сизни чечан дейдилар, сайқал беринг туроққа,
Қўш ирғайдай эгилиб «биров» ёққан чироққа.
Тарқалмасин базмимиз, алёр-алёр, тонгача.

— Сайқал берсам, сайқал берай,
Юзи қордай оқ қизлар.
Ҳайдар кокил, сунбул сочи,
Ўрта бўйли чоқ қизлар.
Суйганига олма отган,
Ё боши бўш тоқ қизлар.
Ишқ кўйида куйиб ёнган
Ёки кўнгли тўқ қизлар.
Шунқорини бир кўрмоқдан
Бошқа ғами йўқ қизлар.
Сўз — ваъдаси ёлғонларга
Ҳар киприги ўқ қизлар.
Ошиқларнинг таъбирича,
Бу борада ҳақ қизлар.
Сийналари сувдан тиниқ,
«Алёр»га ўч, шўх қизлар.
Миннатингиз бош устига
Алёр-алёр, пок қизлар.
Аҳдли бўлсин йўлдошингиз,
Кўрмангиз фироқ қизлар.
— Ўрта бўйли — чоғ... қиз деманг,
Уяламиз-ей.
Қўлдан тушар шарбат тўла
Пиёламиз-ей.

Гар тўқилса қайта бошдан
Қуёламиз-ей —
Шарбат, болни сиздан қандай
Қиёламиз-ей.

— Қуллуқ, қизлар, қавмингизни
Ардоқларман бир умр,
Бўлса парипайкарингиз
Сир сақларман бир умр,
Берган қутлуғ тузингизни
Ҳам оқларман бир умр,
Номингизни қайда бўлмай,
Ёруғ юлдуз, ойда бўлмай,
Субҳи содиқ елларидан
Сўроқларман бир умр.
Тоғ қизлари малоҳатин
Нишонаси — бу,
Каминани бир кўрмоқлик
Баҳонаси — бу,
Расм-русмин олижаноб
Шоҳонаси — бу,
Садоқати бирла, аҳду
Паймонаси — бу.

ЕРУҒ ЮЛДУЗДАН САЛОМ

Сайёрада туриб битган соғинч хатим,
Хат орқали бор эътиқод, муҳаббатим
Етиб борсин Мирза отли инимизга,
Жондай жигар, дил равшани — кунимизга.
Дилдан дуо касбдошларинг, қўйчиларга,
Овчиларга, йўлчиларга, тўйчиларга.

Алҳол, биздан ҳолу аҳвол сўрар бўлсанг,
Ё соғиниб йўлимизга қарар бўлсанг,
Минг бор қуллуқ дўст, оғайни соғинчига,
Тилакдошимиз тўй-томоша, қувончига.
Бизлар бунда соғ-омонмиз, хотиржаммиз,
Тўрт кўз тугал, бағир бутун, жамулжаммиз.

Ўзгармоқда кундан-кунга ҳаётимиз,
Авж олмоқда савти наво, баётимиз.
Қишлоғимиз шаҳар бўлар ҳа демасдан,
Сўнг яшармиз бу йилгидай қишламасдан.
Шаҳримизнинг номи бўлар «Оламобод»
Кўчалари «Тоҳир», «Зухра», «Бодомобод»,
Гулга тўлар ҳар муюлиш, хиёбони,
Сада бўлар ошиқларнинг соябони.

Қайтсам магар ердан қандай келганликка,
«Молния»да нурдан ҳам тез елганликка,
«Қосмодром»да хайрлашиб сизлар билан,
Валентина мисол қанча қизлар билан,
Ер йўлдоши — «Улуғбек»да бир кун тунаб,
Сафар жабдуқларин бунда обдон синаб;

Оймомога эсон-омон етиб келдик,
Тўфонлардан хавф-хатарсиз ўтиб келдик.
Бирон соат сайр айлаб ой юзини,
Телескопда кўриб Миррих юлдузини;
Она-Ерга таъзим қилиб қайта-қайта,
Тошу тупроқ тоғларига сано айта;

Ҳеч нарсага ўхшатолмай болларини,
Мирза терак, сада, мажнунтолларини,
Хумор этиб фарғонача қаҳва чойлар,
Ўғиз оши, калла гўшти, кулчатойлар,
Бахмал бўйи чалоблари, гулоблари,
Қаклик шўрва, танқис тандир каبوبлари.

Парвоз этдик тонг юлдузи қайдасан, деб,
Одамзодга азалдан кўп шайдосан, деб.
Фазоирга ҳеч гап эмас йўл деганинг,
Оташ ҳаво, музликлару дўл деганинг.
Бир кун қўниб «Ер юлдузи» работига,
Қойил қолиб одамзоднинг қудратига.

Чақмоқ мисол кўтарилдик. Чўлпон томон,
Зулмат ичра дунё кўрки — қуёшсимон.
Ҳаёллаб ё йиллаб эмас, ой, ҳафтада,
Сарсон бўлмай, бўлмай афгор ё афтода;

Сарманзилга етиб бордик тонг отганда,
Тўрғай сайраб бўй қизларни уйғотганда.
Зухро юзи бизлар билан обод бўлди.
Бешикаста қўнганликдан дил шод бўлди,
Дўстлар бизни «Ҳорма — бор бўл» қилишгани,
Қандай келиб, борганимиз билишгани,
Асалари мисол бизни ўрадилар,
Еримизни қайта-қайта сўрадилар.

— Қитъаларнинг бари бежавф, беҳатарми?
Уруш деган балолардан беҳабарми?
Ҳамон борми тараф-тараф — гузаронлик?
Бош-бошдоқлик, корчалонлик, зўравонлик?
Нечук ҳамон тинчимапти тўплар саси?
Бомбаларнинг қиронга мос гулдуроси?
Тинчидими Америка дағдағаси?

Қайси давлат холис, қайси эл оғаси?
Не гаплар бор, Оврупода, Чин Мочинда?
Қимлар тинчлик ваъда айлар тил учинда?
Африкада келгиндилар кўпми ҳали?
Қалай булғор, ҳабашларнинг ҳол-аҳволи?

Энди сўзни недан бошлаб айтсам экан?
Нени айтиб, нени ташлаб айтсам экан?
Жаҳон билар: масканимиз — тонг юлдузи,
Ердан тамом фарқ қилади тун, кундузи,
Энди қайтай сенга айтар ўтинч гапга,
Ўтинчларим ёзса сизмас бир китобга...

Ер қайдаю, кўкда ёруғ юлдуз қайда?
Бориб-келиб туриш энди йилда, ойда...
Трамвайда эрта чиқиб кеч қайтгали,
Шошиб-пишиб тўйга айтиб оч қайтгали,
Қўшни шаҳар, қўшни қишлоқ, қўшни элмас,
Жоним укам, энди сендан шу илтимос.

Тўйимизнинг муддатидан хабардорсан,
Тўй рўйхати, хизматида сен ҳам борсан,
Тўйимизнинг тарқашию бошламаси,
Ўйин-кулги, зиёфати, ҳангомаси:

Бошламайди сизлар етиб келмагунча,
Сизлар келиб қур, даврамиз тўлмагунча,

Зинҳор ёлғиз келма, келгин ёринг билан,
Ўлфатларинг — номи дилда боринг билан.

Келсин майли, қариялар қанча бўлса,
Бир гап бўлар кўнгли учун танча бўлса...
Қошки келса Олия қиз, Анор қизлар,
Гўзалликда юзи кундай ёнар қизлар.

Қанча келса камлик қилар дили поклар,
Лек келмасин бадном, бахил ё нопоклар.
Дарбоз келса бош устига, дор келмасин,
Шухратпараст, дилда кеки бор келмасин.

«Наво»чаллик ёқтирувчи тўп сасини,
Ўлмаи туриб ўлганларнинг барчасини
Ола келма, самони ҳам наҳс босмасин,
Тонг юлдуз сену биздан ўксимасин...

Таништирай энди сенга ҳоли борни,
Бахт-иқболи ҳам тилида боли борни
Қосмосга Қумара қиз — ҳинд гўзали,
Олима қиз, сўзлари ҳам кўп мазали.

У менингсиз туролмайдим, мен унингсиз,
Кунларимиз хушбахт ўтар, ўтар мунгсиз...
У ҳам ёзди ўз элига «Тўй хати»ни,
Баён этиб, саодатли ҳаётини.

Айтишича, келар кўплаб ҳинд қизлари,
Тўғрироғи, каминанинг болдизлари.
Келар эмиш яна қанча чолғучилар,
Яна қанча Венерада қолғучилар.
Яна келар қанча элдан кўз танишлар,
Укам, сенга айтсам ана шундай ишлар...

* * *

Оғанг беҳад чўзди, укам «Тўй хати»ни,
Кулмагай деб минбаъд сендай қанотини,
Узгаларга кўрсатмагил, кулишмасин,
Бизни эзма бўп қопти, деб билишмасин,

Тўйимизга келар барча кекса-ёшни,
Яхши-ёмон кунда бирдай елкадошни
Сўраб қўйиб, тўйга айтгил қайта-қайта
Бор иқтидор, ихлосимиз айта-айта.

Тонг юлдузи, 1990 йил

УЙНАСА

«Баҳор» қизларига

Сайри боғ бошланур денг, раққоса қиз ўйнаса,
Ёшлик олқишланур денг, раққоса қиз ўйнаса,
Товус товланиш ҳам элга бағишланур денг,
Раққоса қиз ўйнаса.

Ҳовуз бўйи қайрағоч, барглари майда-майда,
Боғсиз, баҳорсиз ерда гул қайда, булбул қайда,
Санъатига, сеҳрига ҳар ким ҳам бўлар шайдо
Раққоса қиз ўйнаса.

Саҳнага қир лоласи кўчиб келгандай бўлур,
Кўклам чоғи қалдирғоч учиб келгандай бўлур,
Гўё оҳу қайлардан чўчиб келгандай бўлур
Раққоса қиз ўйнаса.

Фурсат ўтмай тун тонгга айланади шекилли,
Тонг юлдузи саҳнада товланади шекилли.
Тўп кабутар учмоққа шайланади шекилли
Раққоса қиз ўйнаса.

Гўё ой ҳам тўлишиб, кўк юзи тиниқ тортар,
Юлдузлар жамолига бу дилда ҳавас ортар,
Саф чеккандай чаманда гуллар ҳам турнақатор
Раққоса қиз ўйнаса.

Гулхан мисол юраклар лов-лов ёнса не ажаб,
Гулхонага ўт тушиб оловланса не ажаб.

Хира юлдуз қуёшга ҳам айланса не ажаб,
Раққоса қиз ўйнаса.

Сайри боғ бошланур денг, раққоса қиз ўйнаса,
Ёшлик олқишланур денг, раққоса қиз ўйнаса,
Санъатимиз, созимиз элга бағишланур денг,
Раққоса қиз ўйнаса.

ГУЛ САЙЛИ

«— Биз ёқда бошланди лола мавсуми,
Наврўзи оламнинг заб табассуми...
Келсанг, гул сайлига тезроқ етиб кел.
Йўлни яқин қилиб — қирдан ўтиб кел.
Лола термоқликнинг гашти бор, гашти!
Кел, сени кутади Болғали дашти!
Келсанг ўзинг келмай ёринг билан кел.
Дилкашларинг, қўлда торинг билан кел.
Кел, сенга жонимиз, лоламиз пешкаш,
Гиёҳлар ичида аълومиз пешкаш...»
Шул мазмунда хат олдим дўстим — тоғлиқ йигитдан.
Ўзи чўпон, йил бўйи бели боғлиқ йигитдан.
Ҳар қўзию қўйига дили боғлиқ йигитдан.
Юзи сутга чайгандай қизга қайлиқ йигитдан.
Дўмбирачи, улфати — вақти чоғлиқ йигитдан,
Шундоқ экан, жон, дея, йўлга тушмай нетай мен?
Дилда ҳаяжон билан қушдай учмай нетай мен?
Бир мен эмас, мен каби баҳорни қутловчилар,
Шеър кўйида бедорлар — саҳарни қутловчилар.
Гўзалликда лолага ғараз қилгувчи қизлар,
Гар лолага ўхшатсанг, араз қилгувчи қизлар.
Сафар тараддудида гул сайли қилмоқ учун,
Қай бир ғазалхонлари дил сайли қилмоқ учун.

Мен ҳам шулар қатори чечак, қўзилоланинг,
Гулхайрию тун гули — тамом ўзи лоланинг —
Ҳар ғунча, ҳар баргини куйга солсам не ажаб!
Ота мерос торимни қўлга олсам не ажаб!

— Қизил лола — қут лола,
Мисоли ёқут лола.
Гул қадрини билмаслар
Қошида беқут лола.
Ҳой, жўғамиш, новз лола!
Кўп қилма пардоз лола.
Қўйчивонлар йўлига
Бўлгин поёндоз, лола.
Уксима мендан яна
Сўзим беғараз, лола.

Оҳу лола, оқ лола,
Қиёси йўқ — тоқ лола.
Сипоҳлиги сабабли
Дилга ёвуқроқ лола.

Ана, сенга тоғ чечак,
Туриши бир боғ чечак.
Япроғига ёз бўйи
Туширмайди доғ чечак.

Бойчечагим, бойчечак,
Сендан афзал қай чечак?
Баҳор чоғи берасан
Дарага чирой чечак.

Туяпайпоқ бормисан,
Зарғалдоққа зормисан?
Ерга тўшаб баргингни
Кунинг ўтказармисан?

Тарғил лола — ол лола,
Ўзи бир Зухал лола,
Лекин холдор қизларнинг
Қошида бир хол лола...

Биз—юз чоғлиқ қиз-йигит дарани кўриб қайтдик,
Қимизликнинг бўйини сарвига йўйиб қайтдик,
Ой чиққанда қўноқлаб — кўкка тутшиб қайтдик,
«Гул сайли»га чўпоннинг номини қўшиб қайтдик.

1962, Оқтов

МЕНИ МАФТУН ҚИЛМОҚ ИСТАРСЕН...

Уйлатмаган сен эдинг, суйлатмаган сен эдинг,
Не бир куйларга солиб куйлатмаган сен эдинг.
Бирда сайратиб, бирда бўзлатмаган сен эдинг,
Мени Мажнун қилмоқ истарсен...

Куймай десам куйдириб, ёнмай десам ёндириб,
Кузимни қиш, қишимни баҳорга айлантириб,
Бир дамда ўтга солиб, бир дамда ўртантириб,
Мени мафтун қилмоқ истарсен...

Йўлларингга кўз тутиб кўзларим толар бўлди,
Хаёлимда бир ўзинг — билмадим, нелар бўлди,
Аҳволимдан, ҳолимдан улус уялар бўлди...
Мени Мажнун қилмоқ истарсен...

Армон қолгайми менда — сен келганда кун мисол,
Сен келганда кун мисол — кўнгил ҳам бутун мисол,
Гоҳида Жайхун мисол, гоҳида Сайхун мисол
Мени мафтун қилмоқ истарсен...

Сен ўзга бир карашма, сен ўзга бир ноз билан,
Баъзида ноз аралаш ўзга бир араз билан.
Сўз бўлмаса соз билан, соз бўлмаса роз билан
Мени Мажнун қилмоқ истарсен...

**Бир бора бўйинг кўрсам, вақтим чоғдай бўлади,
Босим боғдай бўлади, кўнглим тоғдай бўлади.**

Бало-қазолар мендан кўп йироқдай бўлади,
Мени мафтун қилмоқ истарсен...

Сенингсиз бу оламда созим, созлигим қайда,
Олма юзлигим қайда, қора кўзлигим қайда,
Қора кўзлигим тугил ўзим, ўзлигим қайда?
Мени Мажнун қилмоқ истарсең...

КЎРГИМ КЕЛАДИ

Чаман-чаман гулзорнинг кўрки, кўркамлигини,
Юлдузларнинг саҳарлар сирли, бекамлигини,
Тўлини ойда ҳамиша ёруғлик жамлигини
Сенинг жамолингда кўргим келади.

Тоғ бўлса баланд бўлса, ер-кўкка монанд бўлса,
Кўнгилда доғ не қилсин дил-дилга пайванд бўлса.
Орзуларим эзгулик билан мудом банд бўлса
Сенинг камолингда кўргим келади.

Боғ-роғлар эпкинини авжи чилла-қишда ҳам,
Мушки ноб бўйларини тўй-ҳашам, нолишда ҳам,
Субҳи содиқ елларин ўнгим эмас тушда ҳам
Шарпа-шамолингда кўргим келади.

Бўйга тўлган қизларнинг беғубор кулгуларин,
Беғубор кулгуларин — саодат белгиларин,
Табиатнинг инсонга танқис бир улгуларин
Лабдаги холингда кўргим келади.

Чўлпон порлоқлигидай танҳо танқис бир дамни,
Тундан йироқлигидай тугамас бир карамни,
Тунда ой, кундуз кунни — азалий ўчмас шамни
Бахту иқболингда кўргим келади.

Я РА Л МИ Ш

Ой юзлик десам сени ойнинг ҳам доғи бордай,
Кўркамликда жамолинг офтобдан беғубордай.
Табиатинг ҳамиша булут, дўлсиз баҳордай,
Умрингни кузи, қиши йўқлиги барқарордай.
Кунда ўйласам сени,
Тунда ўйласам сени,
Кўз ўнгимда тиниқ осмон яралмиш.

Сен пайдо бўлган боғда зор бўлмас, хазон бўлмас,
Булбуллар навосида дард бўлмас, нолон бўлмас,
Ошиқ ҳоли танг бўлиб кўксидан армон бўлмас,
Йўлчивиндек сарғайиб ранг-рўйи сомон бўлмас.
Чилла чоғи — қишда ҳам,
Бир ўнг эмас, тушда ҳам
Босган изларингда бўстон яралмиш.

Ҳар кўрганда бўйингни кўзим қамашса нетай?
Қувончларим қалбимда денгиздай тошса нетай?
Танда жоним жонингга зимдан туташса нетай?
Толеи, иқболимга бу ҳол ярашса нетай?
Бахтим, баётим учун
Порлоқ ҳаётим учун
Сен каби кўзлари Чўлпон яралмиш.

Жонимиз бу диёрга кўз-қошдай туташ асли,
Тоғу тошлари билан номимиз уйқаш асли,
Дастурхон, хирмон гапми, ўртада қуёш асли,
Бунда бирнинг бахтига барча тилакдош асли.

Суюклигим, элдошим,
Отадош, ватандошим,
Сенинг учун еру осмон яралмиш.

Ошиқлар ўз ҳолини ёзмишлар дoston билан,
Ҳар томчи, ҳар бандини кўз ёши ё қон билан,
Утмасин бу оламдан ҳеч киши армон билан,
Ҳамдард бўлмасин доно турганда нодон билан,
Эл ичра номимизни,
Аҳду паймонимизни
Улуғловчи улкан дoston яралмиш.

Бу элда паймол бўлган гул, гулбоғни кўрмадим,
Ҳеч бир кўнги, юракда армон, доғни кўрмадим,
Ташландиқ ҳолда сўнган шамчироғни кўрмадим,
Чаманли боғли элда,
Сўнмас чироғли элда
Булбулга муносиб ошиён яралмиш.

Одамзод бу оламда тугал, камсиз яралмиш,
Бироқ кимлар карамсиз, кимлар ғамсиз яралмиш,
Ўз қадрини билмаслар дўст, ҳамдамсиз яралмиш,
Севиб, севилмаганлар, сўзсиз, шамсиз яралмиш,
Неча асрлар оша,
Бахтимизга яраша
Тимсолсиз бу қутлуғ даврон яралмиш.

НОМА

(Ҳазил)

Кута-кута кўзларим толиқиб, толиб бўлди,
Ранг-рўйимни кўриб рақибим голиб бўлди,
Паришон бир ҳолимга улус уялиб бўлди,
Бир сизга шайдолигим элга таралиб бўлди,
Деган гапни билиб олдим номангдан.

Соғиниб, соғинмоқдан паймона тўлмоқдадир,
Ишқ ўтида жигарим, бағрим қоврилмоқдадир,
Орзу-ҳавас, ўйларим кўкка соврилмоқдадир,
Дарё қундуздан, офтоб ойдан айрилмоқдадир...
Деган гапни билиб олдим номангдан.

Қиш ўтиб кўклам келди, ҳамон сиздан хабар йўқ,
Йўлингизга оламда менингдай интизор йўқ,
Сизсиз менга диловар, сизсиз менга табор йўқ,
Ҳар сўзи менинг учун мўъжиза, мўътабар йўқ,
Деган гапни билиб олдим номангдан.

Мен юрарман бир ҳолда бунда сизни ёд айлаб,
Бирларда ўз кўнглимни ёш боладай шод айлаб,
Бошига менинг куним тушганга имдод айлаб,
Бу дунёда бир сизни ўзимга дилбанд айлаб,
Деган гапни билиб олдим номангдан.

Кўнглимнинг кимдалигин юрдим кўпдан сир тутиб,
Дард ёролмаё кимсага лахта-лахта қон ютиб,

Сизнингсиз еру кўкда борлигимни унутиб.
Қай кезлар табиатдан бемаврид ўлим кутиб,
Деган гапни билиб олдим номангдан.

Дебдилар, ошиқларнинг танда жони бир бўлур,
Бир-бирининг йўлига кўзи мунтазир бўлур,
Бора-бора номлари эл ичра машҳур бўлур,
Сабр туби — сайри боғ, деган бир таъбир бўлур,
Деган гапни билиб олгин номамдан.
Ва шу хатни беривордим момонгдан.

Қ А Р Ғ И Ш

...Сен қизни ўкситган хароб, хор бўлсин,
Бир умр севгига интиқ, зор бўлсин.

Гулга ўхшатганди у сени бошда,
Шайдойинг бўлибоқ бир бор қарашда.
Бундай бевурдларнинг ёз тугул, қишда
Қадами етган ер тиканзор бўлсин!

Сохта эди буткул навозишлари,
Куйиб, ёнишлари, ёлворишлари.
Энди ўша лочин чоғланишлари
Оёқ ости билан баробар бўлсин!

Орадан ой ўтмай кўзларингда ёш,
Гўё еру осмон сенга қайғудош,
Қайда юрган бўлса ўша бағритош
Умри бошдан-оёқ бебаҳор бўлсин!

Мажнунтолдай эгма мағрур бошингни,
Бўта кўзларингдан тўкма ёшингни,
Бир оқшомлик ўша ёстиқдошингни
Бебахтлиги тундай барқарор бўлсин!

Не бир кўргуликлар тушиб бошига,
Қўшилолмай қавму қариндошига,
Зор бўлиб қизларнинг бир қарашига
Жунун гўшасида дарбадар бўлсин!

Гулзор хазон бўлмас зор қўнган билан,
Вафосиз дўст бўлмас тутинган билан,
Дил яраси битмас ўртанган билан,
Йўлдоши ҳамиша хавф-хатар бўлсин!

Қайта бошдан сенга шайдои бўлиб,
Бир оғиз сўзингни гадои бўлиб,
Ишқингда овора, адои бўлиб
Ора йўлда қолсин, нолакор бўлсин!

Сен қизни хўрлаган хароб, хор бўлсин!
Бир умр васлингга интизор бўлсин!

МУНДАРИЖА

Бўлмаса	3
«Сирдарё сийнасига...»	5
Бола, болажонимсан	6
Мерос	8
Айирма	10
Ўзга сизни чалгулик қилма	12
Ўхшайди	14
Сандиқ	16
Йиғлар	18
Билингай	19
Армон	21
Ўхшар	23
Ўтмоқдадир	25
Қайдадир	27
Келтирар	29
Дарёи азим	33
«Тебратар...»	35
Сизни эслайман	36
Бир сизга сизингайман	39
Тузоқ	41
Ишқ	43
Сулув	45
Алёр	48
Ёруғ юлдуздан салом	52
Уйнаса	57
Гул сайли	59
Мени мафтун қилмоқ истарсан	62
Кўргим келади	64
Яралмиш	65
Нома	67
Қарғиш	69

На узбекском языке

ТУРА СУЛАЙМАН (СУЛАЙМАНОВ)

Я ВАС ВСПОМНЮ...

Стихи

Редактор Ш. Раҳмон

Рассом Ф. Шокиров

Расмлар редактори А. Бобров

Техн. редактор М. Исмоилова

Корректор Ш. Собирова

ИБ № 903

Босмахонага берилди 7. 02. 80. Босишга рухсат этилди 29. 08. 80.
Р. 14335. Формати 70x90 1/32. Босмахона қоғози № 2. Адабий
гарнитураси. Юқори босма. Шартли босма л 25, т. 2,63 Нашр
л. 2,13. Тиражи 10000 Заказ № 238. Баҳоси 25 т

Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти. Тош-
кент, 700129. Навоий кўчаси, 30.

Ўзбекистон ССР Нашриётлар, полиграфия ва китоб савдоси
ишлари Давлат комитетининг Бекобод шаҳар босмахонасида
босилди. Бекобод шаҳри, 1980.